

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten
Dutch section of the International Commission of Jurists

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Steenschuur 25
2311 ES Leiden
www.njcm.nl

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Afschrift aan: de minister van Buitenlandse Zaken

Leiden, 7 april 2008

Betreft: Nederlands mensenrechtenbeleid sinds de Mensenrechtenstrategie

Geachte voorzitter en leden van de Vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken,

Op dinsdag 8 april 2008 zal een Algemeen Overleg plaatsvinden tussen uw Commissie, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking over mensenrechten. Voor dit overleg staan onder andere de bespreking van de Mensenrechtenstrategie 'Naar een menswaardig bestaan' en het daarbij behorende actieplan van de Nederlandse regering op de agenda. Het NJCM vraagt ten behoeve van dit overleg uw aandacht voor het volgende.

Op 30 maart 2007 heeft het NJCM de minister van Buitenlandse Zaken een brief gestuurd waarin het aangaf verheugd te zijn over het voornemen van de minister om mensenrechten een centrale rol te geven in het Nederlandse regeringsbeleid. Het afgelopen jaar heeft het NJCM het Nederlandse mensenrechtenbeleid kritisch gevolgd. Samen met de partners van het Breed Mensenrechtenoverleg heeft het NJCM in een brief van 18 december 2007 aangegeven de bijzondere aandacht van de Nederlandse regering voor mensenrechten zeer op prijs te stellen. De vele goede uitgangspunten en heldere doelstellingen van de mensenrechtenstrategie en het bijbehorende actieplan geven richting voor de verdere implementatie hiervan. Het NJCM kijkt vol vertrouwen uit naar deze implementatie van het Nederlandse mensenrechtenbeleid in het komende jaar.

Het NJCM vraagt de vaste kamercommissie hieronder om aandacht voor een viertal urgente en actuele kwesties, in de hoop dat deze tijdens het Algemeen Overleg aan

de orde kunnen worden gesteld. Uiteraard doet deze vraag niets af aan de importantie van de vele andere mensenrechtenkwesties die wereldwijd spelen en blijvend de aandacht verdienen.

1. Olympische Spelen

Tijdens de Ronde Tafelbijeenkomst op 17 januari jl. is minister Verhagen met verschillende partijen in gesprek gegaan over de Olympische Spelen.¹ Hij pleitte tegen een boycot en onderstreepte dat de Spelen gelegenheid zullen bieden bij te dragen aan een verbetering van de mensenrechtensituatie in China. Hierbij gaf hij aan dat “kritisch engagement effectiever is dan isolement”. Het NJCM bemerkt echter terughoudendheid ten aanzien van de vraag welk middel daartoe zal worden ingezet. Het NJCM wil de Nederlandse regering aansporen om hiervoor ook andere instrumenten dan bilaterale mensenrechtenconsultaties aan te wenden; bijvoorbeeld resoluties in multilaterale fora. Vooralsnog geeft China nog voldoende aanleiding voor stevige kritiek op zijn mensenrechtenbeleid.² Het NJCM pleit er dan ook voor dat de Nederlandse regering zich niet terughoudend opstelt. Juist omdat China volop in de schijnwerpers staat vanwege de Spelen, ligt er een uitgelezen kans om het mensenrechtenbeleid op de voet te volgen. Het NJCM hoopt dan ook dat de minister hier gebruik van zal maken door middel van concrete instrumenten om het kritisch engagement inhoud te geven. Zo zou dit engagement concreet vorm kunnen krijgen door contacten te onderhouden met Chinese mensenrechtenverdedigers in China.

2. Kinderarbeid

Vanuit de perspectieven van ondeelbaarheid van mensenrechten en duurzame ontwikkeling pleit het NJCM ervoor dat de Nederlandse regering haar beleid richt op alle vormen van kinderarbeid. Doel dient immers te zijn om alle werkende kinderen naar school te krijgen. Effectief en duurzaam beleid om kinderarbeid uit te bannen dient zich te richten op drie pijlers: 1) mensenrechten en universele naleving van relevante internationale verdragen, 2) onderwijs en 3) maatschappelijk verantwoord ondernemen. Met betrekking tot kinderarbeid ligt de focus in de mensenrechtenstrategie slechts op de bestrijding van de ergste vormen daarvan. In het actieplan behorende bij de mensenrechtenstrategie heeft de Nederlandse regering aangegeven zich actief in te zetten voor het uitbannen van kinderarbeid, te beginnen bij de ergste vormen.

In dit verband dringt het NJCM er bij de Nederlandse regering op aan om de vorig jaar in de Tweede Kamer aangenomen motie³ om Millenniumdoel 2 en ILO Conventie 138 beter op elkaar te laten aansluiten, zo spoedig mogelijk uit te voeren. Dit opdat elk kind van 14 of 15 jaar naar school zal kunnen gaan. Verder dient de Nederlandse regering er op meer effectieve wijze voor te zorgen dat producten die het resultaat zijn van (gedwongen) kinderarbeid op den duur van de markt zullen verdwijnen. Dit kan door middel van monitoren, evaluatie en rapportages. Hierbij valt te denken aan een “kinderarbeid impact analyse” van de Nederlandse handel en een rapportage- en informatieplicht voor bedrijven (ook inzake hun toeleveringsketen). Voorts kan gedacht worden aan het maken van afspraken met landen over controle op en uitbanning van

¹ Verslag openbare rondetafelbijeenkomst China, de Olympische Spelen en mensenrechten, 29 januari 2008, vergaderjaar 2007-2008, 31 200 V, nr. 70.

² De recente veroordeling van Hu Jia is enkel een voorbeeld van de voortdurende mensenrechtenschendingen, zie bijv. het rapport van Amnesty International “People’s Republic of China The Olympics countdown – crackdown on activists threatens Olympics legacy”, 1 april 2008, op: <<http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/report/what-human-rights-legacy-beijing-olympics-20080401>>

³ Motie van het lid Voordewind c.s. bij de vaststelling van de BZ-begroting 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 200 V, nr. 46.

kinderarbeid, extraterritoriale strafbaarheid van het gebruik van kinderarbeid en een duurzaam eigen (overheids)inkoop- en aanbestedingsbeleid.

Tenslotte adviseert het NJCM de Nederlandse regering om een coherent en geïntegreerd (dat wil zeggen interdepartementaal afgestemd en internationaal gecoördineerd) Actieplan tegen Kinderarbeid op te stellen.⁴

3. Israël en de Palestijnse gebieden

Onlangs heeft minister Verhagen een bezoek gebracht aan Israël, de Palestijnse gebieden en Syrië. Het NJCM heeft met belangstelling kennis genomen van de concrete uitgesproken steun van de Nederlandse regering voor de vredesbesprekingen tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit.⁵ De Nederlandse regering heeft met betrekking tot de relatie tussen de EU en Israël aangegeven dat Nederland zich actief zal inzetten voor voortgang in het proces en verbreding en verdieping van de relaties.⁶ In de visie van het NJCM dienen mensenrechten hoog op de agenda te staan van de periodieke consultaties tussen de EU en Israël. In het actieplan voor de implementatie van de mensenrechtenstrategie heeft de Nederlandse regering expliciet aangegeven dat Nederland zich zal inzetten voor de versterking van het externe EU mensenrechtenbeleid.⁷

Het NJCM hoopt dat de Nederlandse regering hierbij tevens aandacht besteedt aan de relatie tussen de EU en Israël. Het NJCM onderschrijft de zorg van de minister wat betreft de mensenrechtenschendingen en het gebruik van geweld in de Palestijnse gebieden en Syrië.⁸ In dit verband benadrukt het NJCM het belang van de beschikbaarheid van de middelen uit het Mensenrechtenfonds om activiteiten van mensenrechtenverdedigers te ondersteunen.⁹ Het NJCM pleit ervoor dat de Nederlandse regering in de toekomst blijft volharden in de ondersteuning van de vredesbesprekingen tussen Israël en de Palestijnse Autoriteit, zolang het noodzakelijk zal zijn om het Midden-Oosten Vredesproces te bevorderen.

4. Guantánamo Bay

In een openingstoespraak ter gelegenheid van een expertseminar in april 2007¹⁰, stipte minister Verhagen onder meer de kwestie Guantánamo Bay aan. De minister stelde dat hij tijdens zijn bezoek aan de Verenigde Staten zijn ambtsgeenoot Rice er aan heeft herinnerd dat Nederland van oordeel is dat Guantánamo Bay gesloten dient te worden. De minister voegde daaraan toe dat hij tegelijkertijd wel de problemen van de Amerikaanse regering bij het over gaan tot sluiting van het detentiekamp begrijpt.

⁴ Zie ook de Kamerbrief van de campagne “Stop Kinderarbeid – School, de beste werkplaats” ter reactie op de nieuwe mensenrechtenstrategie en het bijbehorende Actieplan d.d. 26 maart 2008, beschikbaar op <<http://www.stopchildlabour.eu/stopkinderarbeid/Media/Files/Brief-kinderarbeid-Tweede-Kamer-2>>. Deze campagne wordt uitgevoerd door de Algemene Onderwijsbond (AOB), FNV, Hivos en de Landelijke India Werkgroep (LIW).

⁵ Kamerbrief inzake het verslag van de reis van de minister van Buitenlandse Zaken aan Israël, de Palestijnse Gebieden en Syrië. 20-24 januari 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 23 432, nr. 247.

⁶ Kamerbrief inzake het verslag van de reis van de minister van Buitenlandse Zaken aan Israël, de Palestijnse Gebieden en Syrië. 20-24 januari 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 23 432, nr. 247.

⁷ Actieplan voor de implementatie van de Notitie “Naar een menswaardig bestaan- een mensenrechtenstrategie voor het buitenlands beleid, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 263, nr. 6.

⁸ Kamerbrief inzake het verslag van de reis van de minister van Buitenlandse Zaken aan Israël, de Palestijnse Gebieden en Syrië. 20-24 januari 2008, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 23 432, nr. 247.

⁹ Actieplan voor de implementatie van de Notitie “Naar een menswaardig bestaan- een mensenrechtenstrategie voor het buitenlands beleid, Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 31 263, nr. 6.

¹⁰ Expert seminar 'Counterterrorism strategies from an international law and policy perspective' te Oud Poelgeest, 3 april 2007 (<http://www.minbuza.nl/nl/actueel/speeches,2007/04/Opening-address-expert-seminar--Counterterrorism-s.html>).

Anders dan de minister acht het NJCM enig begrip op dit punt echter onterecht. De Nederlandse regering zou, in het belang van de gevangenen, moeten aandringen op onmiddellijke sluiting van het illegale detentiekamp. Het doelbewust buiten de rechtsmacht plaatsen van individuen en hen elke vorm van een rechtmatig proces¹¹ ontzeggen, kan niet anders gekwalificeerd worden dan als grove mensenrechtenschending. Daarnaast zijn er talloze serieuze aanwijzingen dat de rechten van de gedetineerden in het kamp zelf op ernstige wijze zijn geschonden¹². Niet valt in te zien dat de Amerikaanse regering op dusdanige problemen stuit dat directe sluiting van het detentiekamp niet mogelijk is. De gevangenen dienen overgebracht te worden naar detentiecentra binnen de Verenigde Staten en onder de reguliere rechtsmacht van de Amerikaanse federale gerechtshoven geplaatst te worden waarna zij ófwel aangeklaagd ófwel in vrijheid gesteld dienen te worden.

Een einde maken aan de rechteloze, uitzichtloze en daarmee mensonterende situatie waarin de gedetineerden al jaren verkeren, is een morele plicht die op de schouders van de gehele internationale gemeenschap rust. Elke dag die voorbij gaat zonder sluiting van het kamp is weer een dag waarop de internationale gemeenschap ten aanzien van deze kwestie faalt. Het NJCM roept de regering dan ook op om de kwestie Guantánamo Bay zowel in EU-verband als in bilateraal verband bovenaan de agenda te plaatsen en onvoorwaardelijke en onmiddellijke sluiting van het onrechtmatige detentiekamp te eisen.

Conclusie

Het NJCM spreekt de hoop uit dat uw Vaste Kamercommissie bovengenoemde punten onder de aandacht van de Nederlandse regering kan brengen. Voorts hoopt het NJCM dat u bij de Nederlandse regering blijft aandringen op een effectieve implementatie van het Nederlandse mensenrechtenbeleid.

Het NJCM is uiteraard bereid toelichting te verschaffen en nader met u te spreken over de mensenrechtenstrategie van de Nederlandse regering.

In de hoop dat u dit standpunt van het NJCM in uw Algemeen Overleg met de minister van Buitenlandse Zaken en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking omtrent het actieplan behorende bij de mensenrechtenstrategie in overweging zou willen nemen,

Verblijf ik, namens het NJCM,

Hoogachtend,

Mr. O.P.G. Vos,
Voorzitter NJCM

¹¹ De opgerichte "Military Commissions" kunnen bezwaarlijk worden gekwalificeerd als onafhankelijke rechtspraak. Zie onder meer Human Rights Watch, <http://hrw.org/english/docs/2008/03/10/usint18243.htm>

¹² Zie onder meer het rapport van Amnesty International: <http://www.amnesty.org/en/library/info/AMR51/051/2007/en>